

Stanovisko Unie obhájců ČR č. 2/2015

k části novely zákona o výkonu zajištění majetku a věci v trestním řízení

V Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky byl dne 11. 2. 2015 schválen sněmovní tisk č. 305/0 - vládní návrh novely zákona č. 279/2003 Sb. o výkonu zajištění majetku a věci v trestním řízení (dále jen „*novela*“). V § 12 odst. 2 novely se navrhuje **právo soudu rozhodnout o prodeji určitého, obecně vymezeného, zajištěného majetku obviněného, a to bez souhlasu obviněného a předtím, než byl obviněný pravomocně odsouzen**. Důvodová zpráva uvádí, že důvodem návrhu je snížení finanční a administrativní náročnosti správy zajištěného majetku a fixace hodnoty zajištěného majetku. Podstatou novely je rozšíření možností prodeje zajištěného majetku, tj. transformace zajištěného majetku na peněžní hodnotu. Návrh je veden ekonomickou stránkou věci, kdy zřejmým účelem je zabránit, aby stát musel držet a dlouhodobě vynakládat náklady na majetek a věci, které zajistí a aby hodnota majetku byla fixována v penězích.

Unie obhájců České republiky shrnuje své námitky k novele takto:

- omezuje základní právo vlastnit majetek
- nedostatečně vymezuje majetek k prodeji
- nezaručuje tržní výnos z prodaného majetku v plné výši
- poškozují třetí osoby
- porušují presumpci nevinny

Podle čl. 3 zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, je součástí ústavního pořádku České republiky Listina základních práv a svobod. Podle čl. 11 odst. Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb. o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky (dále jen „*LZPS*“) má každý **právo vlastnit majetek**. Podle čl. 40 odst. 2 LZPS platí, že každý, proti němuž je vedeno trestní řízení, je považován za nevinného, pokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu nebyla jeho vina vyslovena - **zásada presumpce nevinny**, která je opakována v § 2 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „*tr. řád*“). Právo vlastnit majetek a zásada presumpce nevinny jsou základní ústavní práva.

Návrh, aby zákon umožnil prodej majetku osoby bez jejího souhlasu po zahájení jejího trestního stíhání a předtím, než je pravomocně odsouzena **nepřípustně omezuje základní právo vlastnit majetek**. V případě prodeje majetku, který bude rychle ztrácet na tržní hodnotě ekonomický zájem státu na snížení finanční a administrativní náročnosti správy zajištěného majetku i ve spojení se zájmem na fixaci hodnoty majetku nemůže odůvodnit přivlastnění si vůle vlastníka nakládat se svým majetkem v situaci, kterou stát sám přivodil, a

kteřá se může ukázat jako nesprávná. V případě prodeje zajištěného majetku, s jehož správou budou spojeny nepřiměřené náklady anebo jehož výkon správy bude vyžadovat zvláštní podmínky nakládání nebo odbornou způsobilost, kterou lze zajistit jen s nepřiměřenými obtížemi ryze ekonomický zájem státu na snížení finanční a administrativní náročnosti správy zajištěného majetku nedosahuje takové intenzity, aby odůvodnil popření výše uvedených ústavních práv. Návrh je v této části v rozporu s ústavním pořádkem České republiky a současně v rozporu s tr. řádem, tedy právní normou stejné síly.

Trestní stíhání osoby jako obviněného se podle § 160 odst. 1 tr. řádu zahajuje, nasvědčují-li prověřováním zjištěné a odůvodněné skutečnosti, že byl spáchán trestný čin určitou osobou. Jde o pravděpodobnost, nikoli o prokázaný stav. Pravděpodobnost, byť podložená nějakou konkrétní skutečností, umožní státu, za účelem šetření vlastních nákladů a za účelem fixace hodnoty majetku, prodat majetek obviněné osoby, a to bez jejího souhlasu. Prodej zajištěného majetku dle návrhu lze tak považovat již za trest, a to na samém začátku vyšetřování.

Návrhem opomíjenou skutečností je, že věci mají nejen peněžní hodnotu, ale i **hodnotu osobní – citovou**, která bezesporu existuje, byť je subjektivní a obtížně hmotně vyjádřitelná. Nicméně citová hodnota věci může přesáhnout její faktickou hodnotu peněžní. I v tom tak lze spatřovat trestání obviněného.

Pokud návrh v § 12 odst. 2 písm. a) až d) novely vymezuje majetek a věci, kterých se právo prodeje bez souhlasu obviněného týká, jde o zcela **nedostatečné vymezení, když prodej se může týkat prakticky jakékoli věci**. Je možné si představit, že v souvislosti se správou rozlehlé nemovitosti bude třeba vynaložit nepřiměřené náklady, a tedy není vyloučeno, že stát prodá takovou nemovitost obviněného, a to nikoli proto, že by snad ztrácela na hodnotě, ale z důvodu nákladnosti na její správu, tj. z důvodu na straně státu a nikoli obviněného. Nelze si ani nepovšimnout, že např. v období realitní krize došlo k výraznému poklesu cen nemovitostí, tedy stát by prodal všechny zajištěné nemovitosti? Legislativní vymezení podmínek je vágní, široké (důvodová zpráva uvádí, že vadou dosavadního vymezení je, že je příliš úzké) a umožňuje zcela subjektivní posouzení (bude rychle ztrácet na hodnotě – není vymezeno, co je rychle a co je ztráta, nepřiměřené náklady apod.).

Návrh v § 12 odst. 4 novely **nezaručuje 100 % tržní výnos z prodeje zajištěného majetku**. Použitými metodami prodeje se totiž v praxi nedosahuje tržní ceny majetku. Návrhu v tomto směru i chybí odpovídající odůvodnění tak, aby bylo zřejmé, že nedojde k újmě na majetku obviněného postupem státu. Například už jen skutečnost, že se bude k prodeji nabízet majetek či věc zajištěná v trestním řízení může způsobit razantní snížení ceny a nedostatek cenotvorné poptávky, tedy škodu pro obviněného, které se stát vyhne poukazem na návrhem vymezené způsoby prodeje.

Bude-li novela v této podobě přijata, znamená to, že v rozporu se zásadou presumpce nevinny majetek, který je zajišťován pro případnou náhradu škody anebo pro výkon trestu propadnutí majetku, bude fakticky prodán ještě dříve, než bude o vině rozhodnuto. V případě, kdy by bylo rozhodnuto opačně, bude zproštěnému nahrazena škoda. To ale v praxi znamená, že namísto majetku obdrží peníze, což především (či také) může znamenat, že v důsledku posunu cen si již stejné věci nepořídí. Zejména to ale může znamenat, že ztratí věci, k nimž měl citový vztah, typicky dům, zařízení bytu včetně předmětů majících pro něj význam nebo pojičích se s určitými vzpomínkami atd. Kromě toho se také může takováto úprava stát nástrojem různého vydírání s tím, že pro to aby někdo utrpěl zásadní újmu, vůbec není třeba, aby byl odsouzen, postačí, že bude obviněn (extrémní nárůst trestních oznámení a s tím související náklady státu na prověřování, které ve svém důsledku mohou být vyšší, než náklady na pár zajištěných luxusních vozidel – což je zřejmý motiv návrhu), dojde k zajištění jeho majetku, k následnému prodeji a poté dostane jakési neodpovídající odškodnění. Dále návrh nestanoví úročení peněžní hodnoty získané za prodaný zajištěný majetek. Návrh také nedoprovází odpovídající změna pravidel odpovědnosti státu za škodu vzniklou nezákonným

rozhodnutím či nesprávným úředním postupem. Je velmi komplikované domoci se odpovídající náhrady škody na státu.

Taková právní úprava by ale také znamenala i zánik všech práv vázících se k majetku, typicky například práva zástavního, tedy **poškozeny by byly i třetí osoby**, věřitelé apod.

Závěrem je třeba zmínit, že prodej majetku „pouze“ obviněné osoby může této osobě, která může být posléze zproštěna či její trestní stíhání zastaveno, způsobit zásadní existenční potíže majetkového charakteru.

Vzhledem k uvedeným nedostatkům navrhované úpravy a k tomu, že novela již byla přijata Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky, Unie obhájců ČR směřuje toto stanovisko k senátorům Senátu Parlamentu České republiky a dovoluje si je vyzvat k **zamítnutí** tohoto návrhu a **vrácení** Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky.

Za Unii obhájců České republiky, z. s.
Mgr. Lukáš Trojan, viceprezident
JUDr. Filip Seifert, MBA, člen prezidia